

כ"ו חשוון תש"ף

לכבוד

לכבוד

24.11.2019

ח"כ בני גנץ

רה"מ בנימין נתניהו

הנדון: הצעה ל"סטטוס קוו חדש" – תשתית להסכמות רחבות על נושאי דת ומדינה

מכובדינו,

כארגונים הפועלים מזה עשרות שנים בתחום הדת והמדינה מתוך השקפה שראוי לה למדינתנו כמדינה יהודית ודמוקרטית שתאפשר לכל יהודי לממש את אורח חייו בהתאם להשקפתו, אנו פונים אליכם בעת הזאת על מנת להציע דרך חדשה. נושאי דת ומדינה הפכו להיות הגורם המפלג והמבדל בין הקבוצות השונות בחברה הישראלית, במקום שיהיו המכנה המשותף ונקודת המשען האיתנה שעליה מתבססת תרבותנו וייחודנו כעם יהודי המממש את חירותו הלאומית בארץ ישראל.

ברבות השנים נשחקו הסדרי הסטטוס קוו מימי רה"מ בן-גוריון ובהינתן אפשרות של ממשלת אחדות רחבה, הגיעה העת להסדרים מעודכנים אשר נותנים מקום של כבוד למסורת היהודית, מתוך הערכה לכלל חלקי העם היהודי, תוך שמירה על חופש הדת והפולחן. אנו מאמינים כי הצעת ה"סטטוס קוו החדש" היא בעלת פוטנציאל לשמש תשתית להסכמות רחבות באשר לתיקון הנדרש ביחסי דת ומדינה בישראל.

בברכת "איש את רעהו יעזור",

עמותת עתים

תנועת נאמני תורה ועבודה

העתק: ראשי המפלגות בישראל

סטטוס קוו חדש

הבחירות לכנסת ה-22 התנהלו על רקע מאבקי דת ומדינה ותסיסה הולכת וגוברת מצד חלקים נרחבים בציבור הישראלי שמואסים במדיניות הנוכחית של הממשל הדתי. אי-אמון במוסדות הרבנות, המשבר עם יהדות התפוצות, אתגר הגירור, התנהלות בעייתית של הממשל הדתי כלפי יוצאי מדינות ברה"מ לשעבר וכלפי יוצאי אתיופיה על רקע ערעור על יהדותם, חוק המרכולים, אפליה מגדרית והפגיעה המתמשכת במסורבות גט ועגונות בחסות המדינה, כל אלה תרמו לניכור ההולך וגדל של ישראלים כלפי מוסד הרבנות הראשית. תוצאות הבחירות הנוכחיות מובילות בהכרח למסקנה שיש צורך דחוף בתיקון יחסי הדת והמדינה.

יש צורך בגישה חדשה אשר תייצר מערך חדש של איזונים והסדרים, לחיזוק הקשר בין הציבור לבין הזהות היהודית של מדינת ישראל. גישה שתוליד תיקונים המבוססים על מכנה משותף רחב ולא על המפריד, תוך שמירה על סולידריות חברתית בין קבוצות האוכלוסייה השונות בחברה הישראלית ובעם היהודי בכללותו. ההסדרים מראשית ימי המדינה, המכונים בשם הכולל "סטטוס קוו", נשחקו עם השנים ואיבדו מהרלוונטיות שלהם. יש צורך בהסדרים מעודכנים אשר מותאמים למציאות של מדינת ישראל שנת תש"ף-2019. במילים אחרות, **דרוש סטטוס קוו חדש**.

העקרונות העומדים בבסיס הסטטוס קוו החדש:

1. הסכמה על חיזוק זהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הזהות היהודית של המדינה תתחזק ותתעצם באמצעות יצירת הסכמה וסולידריות בין חלקי החברה והעם היהודי ולא באמצעות כפייה דתית חד-צדדית וחד-מימדית.
2. שמירה על מתכון לחיים משותפים; עיצוב המרחב הציבורי באופן שייתן מקום לכל קבוצות האוכלוסייה מתוך הבנה שאנו רוצים לייצר חברה סולידרית. הסכמות שישקפו טוב משותף בין חלקי החברה הישראלית, שיתרכזו ב-80% שתוכנם הסכמה וגישור ומקובלים על רוב הציבור היהודי בישראל, ולא ב-20% שעוסקים בקווים המפרידים.
3. הבחנה בין סוגיות העוסקות בזהות היהודית הישראלית במרחבי הכלל והפרט, לבין סוגיות הקשורות לחברה החרדית והשתלבותה ביתר חלקי החברה הישראלית כמו גיוס בני ישיבות ולימודי ליבה במערכת החינוך החרדית. יש להפריד בין התיקונים הנדרשים בשירותי הדת ובנושאים הקשורים למרחב הציבורי המשותף, לבין עיסוק בנושאים הקשורים לשילוב החברה החרדית – אשר יטופלו בנפרד ובמשותף עם נציגי המגזר החרדי, ולא באופן חד-צדדי.

אנו בימים של דיבורים על אחדות. אחדות פוליטית איננה מצב בר-קיימא; היא חייבת להישען על הסכמות שיאפשרו איחוי של אחד השסעים הכואבים בחברה היהודית בישראל. מסמך זה מציע אחדות כנקודת מוצא ליצירת סטטוס קוו חדש, שיוביל אותנו לדרך חדשה שבה היהדות תהפוך להיות הגורם המחבר בין חלקי החברה – ולא אבן המחלוקת.

ששת הנושאים הבערים הדורשים תיקון - מצע לתיקונם

1. נישואין וגירושין

הרישום לנישואין בין יהודים במדינת ישראל, אשר נעשה באופן בלעדי על ידי הרבנות הראשית, מביא לבעיות רבות ולהרחקת רבים ורבות מהיהדות. במציאות הנוכחית, ישנם מאות אלפים בקרב אזרחי ישראל שאינם יכולים להירשם לנישואין או שנאלצים לעבור חקירות יהדות משפילות. כמו כן, במערכת זו ישנה אפליה מגדרית מובנית ופגיעה מתמשכת במסורבות גט ועגונות. כל אלה מרחיקים מהיהדות ומבריחים זוגות רבים אל מחוץ למערכת הנישואין הרשמית.

סטטוס קוו חדש: יש לאפשר בחירה במסלולי נישואין שונים, באופן שנותן מענה לבעיות הלכתיות כמו סרבנות גט ועגינות.

2. שבת

המרחב הציבורי בשבת השתנה עשרות מונים בשלושים השנים האחרונות. מרכזי מסחר נפתחים ופועלים בשבת, ישנו גידול הולך ומתמיד בכמות העובדים בשבת ומנגד תחבורה ציבורית לא מתקיימת בשבת באופן מסודר ומוסדר. עבודות תשתית הפכו לאבן בוחן פוליטית והרשויות המקומיות איבדו מסמכותן להסדיר את הנושא בתחומן.

סטטוס קוו חדש: השבת תיקבע כיום מנוחה לאומי, תוך צמצום התעסוקה והמסחר, לצד מתן אפשרויות תחבורה, פנאי ותרבות על בסיס מקומי בכדי לאפשר את שמירת השבת בהתאם להשקפת תושבי המקום.

3. כשרות

לרבנות הראשית ושלוחותיה מונופול על שירותי הכשרות בישראל, שניתנים באופן חד-מימדי ולא שקוף, באמצעות מערכת הנגועה בבעיות מבניות, ניגודי עניינים ואף מעשי שחיתות. דברים אלה פוגעים ביהדות ומגבירים את חילול השם. בתחום הכשרות עסקים רבים מתלוננים על רמת ההשגחה, על יחס משפיל ועל העלויות הגבוהות.

סטטוס קוו חדש: שירותי הכשרות צריכים להינתן באופן שקוף, תחרותי, ללא משוא פנים, תחת רגולציה אפקטיבית שעוסקת בעיקר ולא בטפל.

4. גיור

סוגיית הגיור היא אחת ממוקדי המחלוקת הבערים ביותר על סדר יומה של החברה הישראלית היהודית, והיא כרוכה בשאלות רבות הן ברמה המינהלית והן ברמה ההלכתית. מערך הגיור הממלכתי אינו מהווה מענה למציאות שבה כ-400,000 עולים אינם מוכרים כיהודים במדינת ישראל. היעדר חקיקה מסודרת הביא למונופול של הרבנות על שערי הכניסה לעם היהודי והיעדר פתרונות גיור עבור אנשים רבים שהם חלק בלתי נפרד מהחברה היהודית בישראל.

סטטוס קוו חדש: הכרה בבתי דין לגיור בראשות רבני יישובים, רבני ערים וראשי ישיבות, באופן שייתן מענה מוכר ומוסדר.

5. הרבנות

מעמד הרבנות הראשית בישראל בשפל. 20% בלבד נתנו את אמונם במוסד זה לפי מדד הדמוקרטיה לשנת 2018, ובסקרי דעת קהל שונים רבים מעידים על כך שהרבנות מרחיקה מהיהדות יותר מאשר מקרבת. הרבנות איננה מייצגת את הציבור הישראלי שמרגיש מנותק מהעומדים בראשה ולא נותן בה את אמונו.

סטטוס קוו חדש: הרבנות צריכה להפוך לגוף רוחני השואב את הלגיטימיות שלו מהציבור ומחובר לאתגרי החברה הישראלית, זאת באמצעות דמוקרטיזציה של גופי הרבנות השונים.

6. יהדות התפוצות

העם היהודי בתפוצות מושפע מאוד מהמדיניות של מוסדות המדינה בתחום הדת והמדינה, בין אם זה במדיניות באשר לניהול המקומות הקדושים או סוגיות הקשורות בהכרה במעמדם ובסמכותם של רבני קהילות יהודיות בחו"ל. אנו בעיצומו של משבר אסטרטגי עם יהדות התפוצות, בין השאר על רקע מדיניות מתמשכת שאיננה מתחשבת בעם היהודי לגווניו ולתפוצותיו השונות.

סטטוס קוו חדש: מדינת ישראל כמדינה יהודית צריכה לפעול לחיבור כל חלקי העם היהודי בתפוצות למדינת ישראל, ולשאוף להביא לייצוג השאיפות של הקהילות היהודיות בחו"ל בקביעת המדיניות המשפיעה על חייהם ועל המקומות הקדושים לעם היהודי.